

ΠΑΝΙΚΟΥ ΠΑΙΟΝΙΔΗ

Γαλάτεια. Όλα τα Χρώματα της Θάλασσας

Εκδόσεις Κυπροέπια, Λεμεσός- Αθήνα, 2005.

Σειρά: «Νο υβέλες από την Κύπρο»

ΝΟΥΒΕΛΛΑ

Μ.Α. ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ

«Τα χρώματα της θάλασσας δεν είναι όλα σε αποχρώσεις του γαλάζιου...»

Η νοβέλα του Πανίκου Παιονίδη «Γαλάτεια. Όλα τα Χρώματα της Θάλασσας», έρχεται σε μια ώριμη στιγμή της συγγραφικής του πορείας. Μετά από μια γόνυμη θητεία στην κριτική και ύστερα από μια σειρά έργων που κυκλοφόρησαν από το 1990 μέχρι σήμερα, συστηματικοί το γράψιμό του ειδολογικά, τελικά Κινείται ανάμεσα στο δαήγμα και τη νοβέλα με βάση το βιοματικό λόγο με έκφραση την αυτοαναφορική της. Είναι το είδος που του υπιάζει. Η νοβέλα αυτή γράφτηκε σε δύο σειρές. Εκκίνησε για να γίνει δαήγμα, με τίτλο, μάλιστα «Στο περιγιάλι το κρυφό», παραπέμποντας ευθέως στο γνωστό τραγούδι του Μ. Θεοδωράκη σε ποίηση Γ. Σεφέρη («Άρνηση»), αλλά πήρε τελικά τη μορφή μιας νοβέλας.

Το έργο αποκνεί ένα έντονο κοσμοπολιτισμό, στοιχείο που ο συγγραφέας γνωρίζει από πρώτο χέρι καθώς έχει ζήσει και έχει δημιουργήσει σε πολλές χώρες. Έχει φίλους με τους οποίους διατηρεί αλληλογραφία και συχνή επικοινωνία, πράγμα που φαίνεται από τον τρόπο που χαρίζεται μέσα στη νοβέλα τους άλλους τόπους Κύπρος, Αγγλία, Ελλάδα, Ρωσία, Ηνωμένες Πολιτείες και άλλες χώρες, είναι τόποι αναφοράς, χώροι που δίνονται χωρίς να γίνεται προσπάθεια να τις περιγράψει γιατί το θεωρεί αυτόνομο. Δίνουν την περιρρέουσα ατμόσφαιρα. Η ανθρωπογεωγραφία της νοβέλας, κινείται σε μια έκταση χρόνου από τα τέλη της δεκαετίας του 1940 μέχρι το τέλος του 20^{ου} αιώνα όπου τόσα κοσμογονικά γεγονότα έλαβαν χώρα.

Ο Παιονίδης έχει τη δυνατότητα να εκφράζεται με προτάσεις κοντές και παχυλές, καθώς και να περιορίζει τις περιγραφές του στα εντελώς εντελώς απαραίτητα. Ξέρει όχι μόνο να πει, αλλά, πρωτίστως το τι δεν πρέπει να πει, ακολουθώντας τη ρήση πως «τα ευκόλως εννοούμενα παραλείπονται...». Άλλωστε, η νοβέλα ως είδος, το προαπαιτεί. Περιορίζει τους διαλόγους ή τον ευθύ λόγο στα εντελώς απαραίτητα τους στοιχεία.

Κατά τη διάρκεια της εξέλιξης της πλοκής, παρακολουθούμε τους χαρακτήρες καθώς ωριμάζουν, θέλοντας και μη. Τους αλλάζουν οι ανυπερβατικές και υποκαταμενικές συνθήκες. Οι πολιτικές, οι κοινωνικές και οι περιβαλλοντικές αλλαγές που συντελούνται καταγράφονται ως φόντο χωρίς να γίνεται υπερβολική χρήση. Η πώση των ιδεολογιών, η ανακάλυψη νέων στόχων που φέρνουν άλλες χαρές της ζωής που οι παρωπίδες δεν τους βοηθούσαν να τις δουν κι ακόμα περισσότερο, να τις απολαύσουν.

Στη νοβέλα του Παιονίδη διαβλέπει κανείς να υποβόσκει μεν, ο μύθος της Γαλάτειας και του Πυγμαλίωνα, τον οποίο μετεξέλλισσε δε, διαφορετικά από ό,τι ενδεχομένως έχουμε δει σε άλλες καταγραφές. Η Γαλάτεια στο έργο του Παιονίδη,

ξεπερνά τον Πυγμαλιώνα της με ένα τρόπο αυθαίρετο, που απομακρύνεται από την κλασική φόρμα του γνωστού μύθου που έχει γνωρίσει, άλλωστε, τόσες διασκευές.

Το θέμα της νουβέλας είναι η σταδιακή ωρίμανση ανθρώπων που αποφασίζουν να αλλάξουν τη ζωή τους όσον τους έρχονται τα πάνω κάτω. Ο θάνατος της Σάρας, της μητέρας της Γαλάττας είναι μια οριακή στιγμή για την ίδια. Σε κείνη τη φάση της ζωής της, εμφανίζεται στη ζωή της ο Ρώσος ζωγράφος, Σλάββα, που την εισάγει στον κόσμο των χρωμάτων.

Η πλοκή της νουβέλας λαμβάνει χώρα ή επανέρχεται μέσω δευτεροδόντων αφηγήσεων, στο «κεριγάλι το κρυφό» και είναι σαφές ότι ο συγγραφέας αφήνει να κουβαλήσει η νουβέλα αυτή ένα τίτλο που, ενώ έχει την ευκολία του, σκοπίμως παραπέμπει στο γνωστό τραγούδι, για να γίνει η αναγωγή του κρυφού ακρογιαλιού σε χώρο μνήμης, χώρο αλλαγής, χώρο ελπίδας. Ο Παιονίδης πραγματοποιείται τη δημιουργικότητα που προσφέρει στους ανθρώπους η απελπισία. Η ελπίδα είναι το κρυφό μήνυμα που υπάρχει από τη μια άκρη στην άλλη του μικροκόσμου του κρυφού ακρογιαλιού. Ο συγγραφέας πραγματοποιείται, διαπραγματεύεται και επαναδιαπραγματεύεται το σημερινό πρόσωπο του σοσιαλισμού μέσω από το καταφύγιο που προσφέρει στους ήρωές του, τώρα, ύστερα από την διοικητική του πτώση, όπου μπορεί πλέον να αντιμετωπιστεί χωρίς υπερβολές παρεμόντως ακόμη το ζητούμενο και ένα πανανθρώπινο αίτημα. Οι χαρακτήρες βγαίνουν από έναν παλιό κόσμο φορτωμένοι με νέες εμπειρίες για να απολαύσουν τον νέο χρόνο που έρχεται. Αποτελεί, επομένως, στοχαστικό απόσταγμα της πτώσης του υπαρκτού σοσιαλισμού και μάλιστα με τόσο άδοχο τρόπο, στην εμπειρία του οποίου, λογικά έστω, παραπέμπει.

Η Γαλάττα είναι μια γυναίκα που θέλει να είναι ελεύθερη από τη στιγμή που κατανοεί το τι σημαίνει να είσαι άνθρωπος απελευθερωμένος, μάλλον. Κατατρέφεται από την αναζήτηση της σωτηρίας της ψυχής της, στοιχειώνεται από την ουτοπία της επανάστασης που δεν έστηξε, την καλλιτεχνική δημιουργία στα όρια της υστερίας. Μετουσιώνει τα βιώματά της σε καλλιτεχνική δημιουργία μέσα από την τέχνη που της δίδαξε ο Πυγμαλιώνας της για να τον ξεπεράσει όμως και να τον απορρίψει στη συνέχεια, όταν θα καταλάβει ότι «τα αστέρια από πάνω μας είναι εντυπωσιακό φυσικό φαινόμενο». Νιώθει κανείς ότι με τη Γαλάττα ο Παιονίδης κλείνει τους λογαριασμούς του με την προσηπτική ιστορία της χώρας του και τη διακίνηση ιδεών. Με αυτή τη μυθιστορηματική βιογραφία που επιδέχεται πολλαπλές και εκάλληλες αναγνώσεις, ιδιαίτερα για ζητήματα πολιτικής και αισθητικής ηθικής, ο Παιονίδης παραπέμπει στο μέλλον.

Σε ρυθμό θαλάσσιου θαρραλέου κυματισμού, ο Παιονίδης μας προσφέρει ένα συναρπαστικό ανάγνωσμα που διαβάζεται απνευστί. Εντυπωσιάζει ιδιαίτερα η ικανότητά του να εντρύφει στη γυναικεία ψυχρόσυνθεση και να την ανασυθίσει σε πρότυπο μυθιστορηματικό τύπο.

Θα μπορούσε αυτή η νουβέλα να έχει άλλους πολλούς τίτλους γιατί ο συγγραφέας καταφέρνει να πραγματοποιείται και να διαπραγματεύεται γεγονότα πολλών ταχυτήτων. «Εκ τη αίσθησης» ή «Η Γαλάττα δεν αγάπησε ποτέ τον Πυγμαλιώνα της», θα μπορούσαν να είναι εξίσου το ίδιο πεποχημένοι όπως ο τίτλος που έχει επιλέξει, τελικά. Ο μύθος, η πλοκή και τα πρόσωπα της νουβέλας επιτρέπουν να το επιγράψουμε με τους επόμενους, εναλλακτικούς και συμπληρωματικούς, τίτλους νουβέλα εν μέσω κυμάτων· νουβελογράφος εν κυμάτοις· πόλεμος με τη νουβέλα

56

εναντίον των κυμάτων 'που σβήνουν τη γραφή'· νουβέλα των αιώνων κυμάτων της σκέψης.